

ENGRAVE

Ekosistēmu pakalpojumu pieeja zaļās infrastruktūras plānošanā

teorija un tās pielietojums LV-LT sadarbības projektā
ENGRAVE

Anda Ruskule
Baltijas Vides Forums
Jelgava, 20.03.2019.

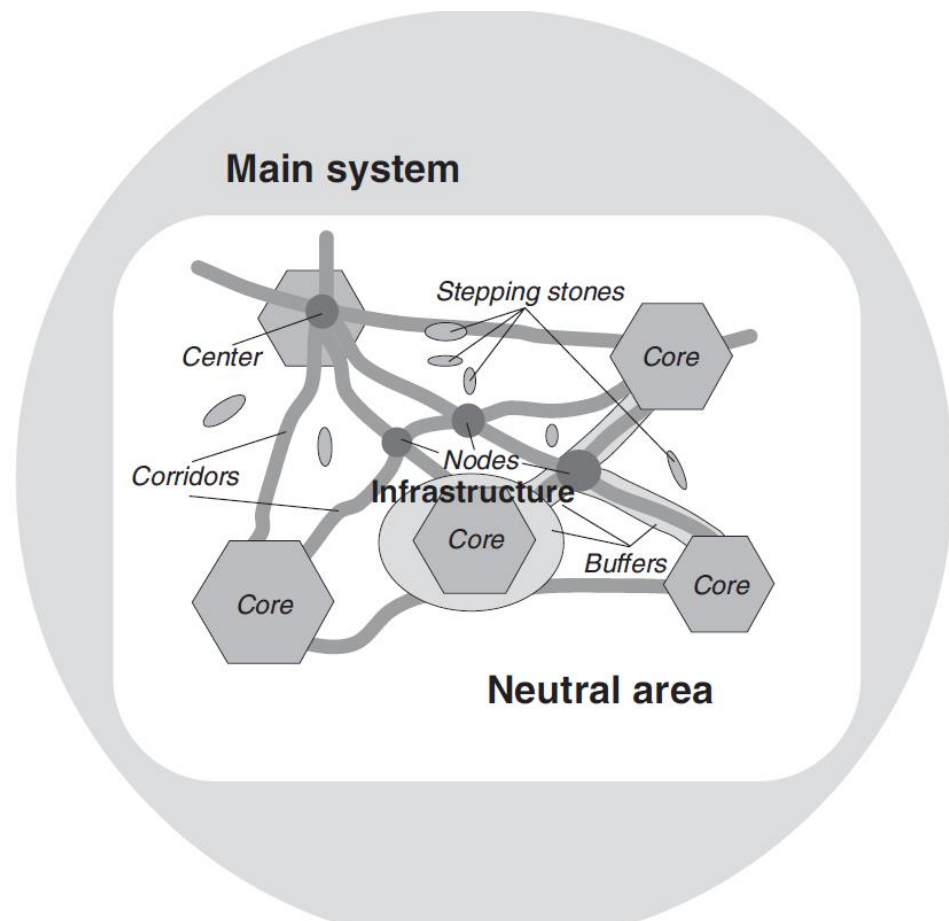
Zaļā infrastruktūra (ZI):

jauns koncepts, kas ieņēmis nozīmīgu lomu vides politikā līdz ar ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģijas 2020 pieņemšanu

- **Stratēģijas 2. uzdevums** «Līdz 2020. gadam nodrošināt ekosistēmu un to pakalpojumu uzturēšanu un uzlabošanu, veidojot zaļo infrastruktūru un atjaunojot vismaz 15 % degradēto ekosistēmu.»
- **Stratēģijas 6. rīcība** noteikt prioritātes, lai atjaunotu zaļo infrastruktūru un veicinātu tās izmantošanu,
- **EK Paziņojums** «Zaļā infrastruktūra — Eiropas dabas kapitāla pilnveide», publicēts 2013. gadā (*ZI stratēģija*)

Teorētiskais pamats - ekoloģiskie tīkli

Ekoloģiskos tīklus veidojošie elementi:

- kodola teritorijas; buferzonas; ekoloģiskie koridori; un atjaunošanas teritorijas

Ekoloģisko tīklu mērķis:

- bioloģiskās daudzveidības uzturēšana, kas tiek veicināta ainavā savstarpēji savienojot tīkla fiziskos elementus

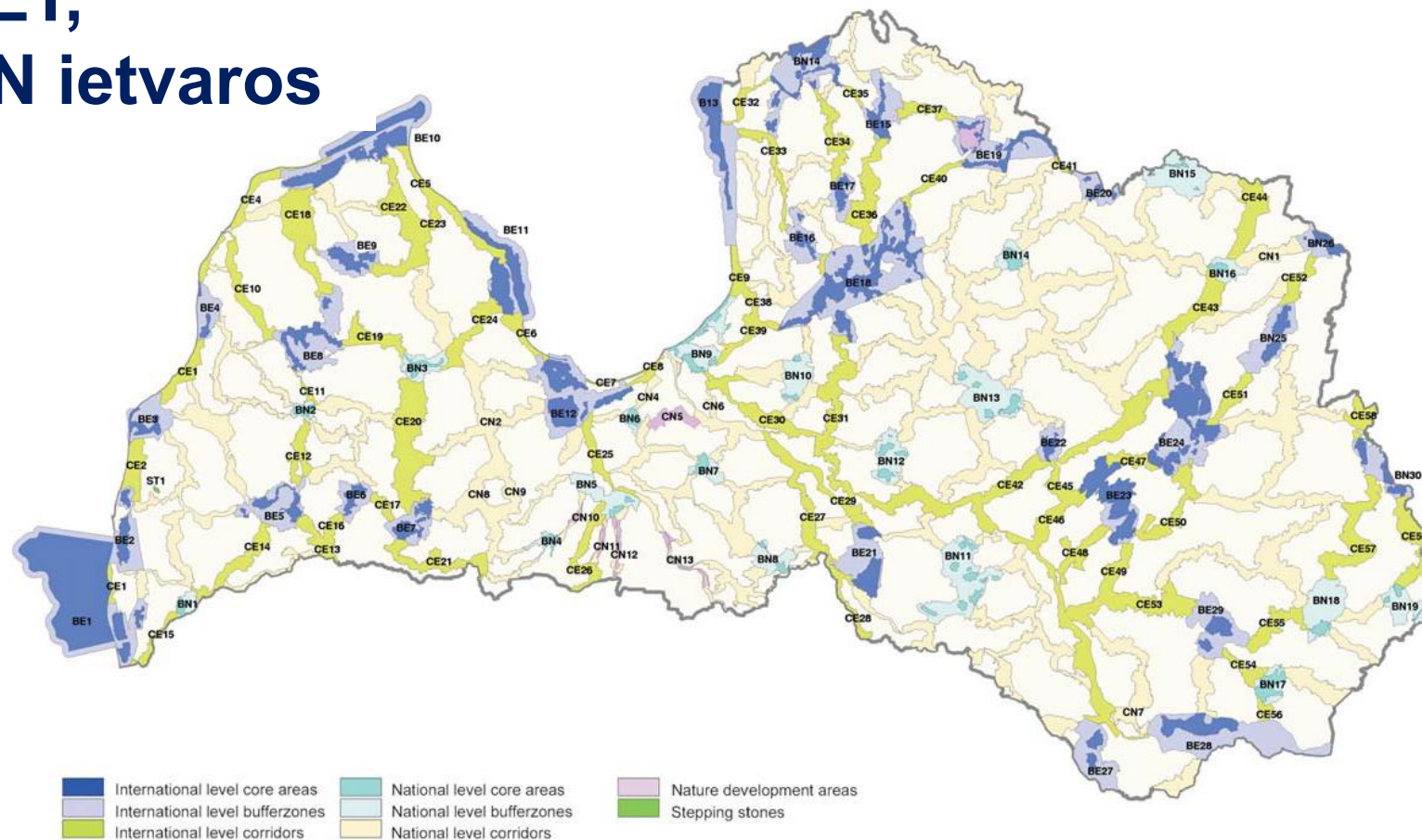
Eiropas valstu iniciatīva, uzsākta 1995. gadā:

- Pan-European Ecological network (*PEEN*)

Ekoloģiskais tīkls Latvijā

Latvijas ECONET, izstrādāts PEEN ietvaros

Avots: Sepp, K., Kaasik, A. (Eds.), 2002. Development of National Ecological Networks in the Baltic Countries in the Framework of Pan-European Ecological Network. IUCN European Programme.

ZI koncepta jaunā pieeja – **ekosistēmu pakalpojumi (EP):**

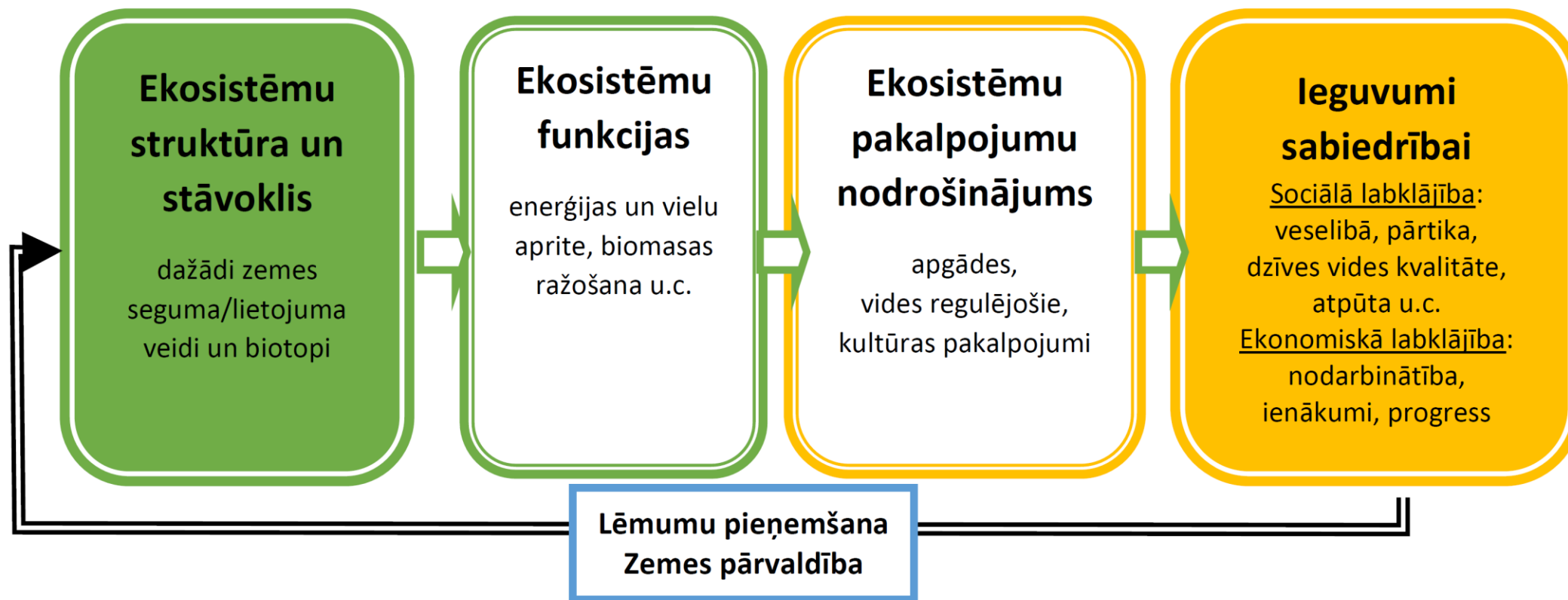
- ietver ekoloģisko tīklu bioloģiskās daudzveidības mērķus
- uzsvars uz ekosistēmu daudz-funkcionalitāti – spēju nodrošināt cilvēku labklājībai būtiskus ekosistēmu pakalpojumus
- ZI plānošana jābalsta uz telpiski precīzu informāciju par pašreizējo EP nodrošinājumu, kā arī spēju paredzēt plānošanas risinājumu ietekmi uz EP

Eiropas Komisija, 2013: Zaļā infrastruktūra ir stratēģiski plānots pilnīgi vai daļēji dabisku teritoriju tīkls kombinācijā ar citiem vides objektiem, kas ir izveidots un tiek pārvaldīts, lai sniegtu plašu ekosistēmu pakalpojumu klāstu.

Ekosistēmu pakalpojumu koncepts

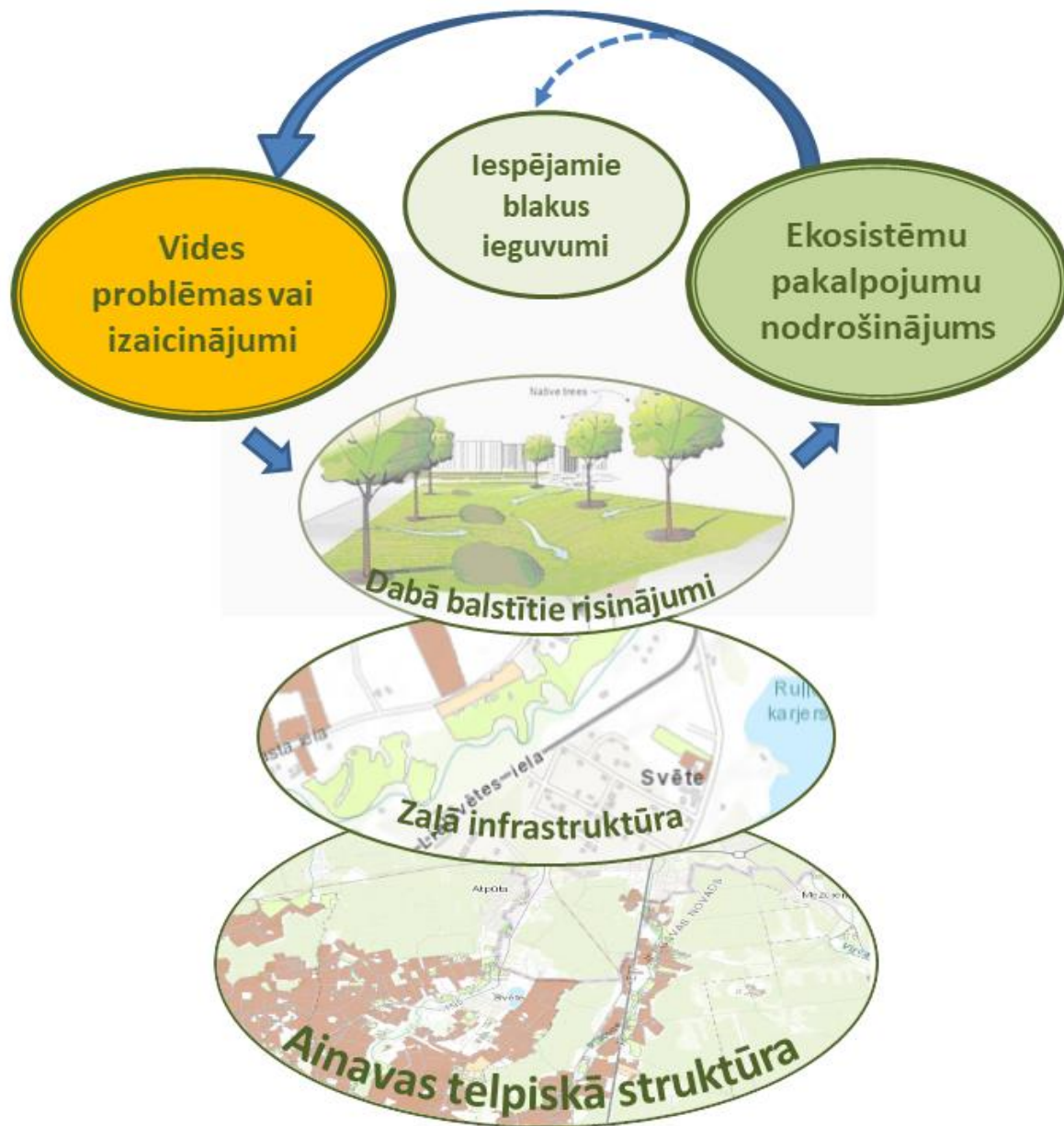
attēlo cēlonisko saikni starp ekosistēmu un sabiedrības ieguvumiem

Zaļā infrastruktūra:

- **Dabiskas ekosistēmas** (piemēram, mitraines, palienes, meži), kas nodrošina ekosistēmu pakalpojumus
- **Dabā balstīti risinājumi** (*Nature Based Solutions*), kas atdarina vai utilizē ekosistēmu pakalpojumus:
 - Biofiltri lietus ūdeņu noteces regulēšanai
 - Buferjosals, zālāju joslas erozijas mazināšanai un barības vielu piesaistei
 - Uztvērējaugu stādījumi piesārņojuma un barības vielu piesaistei
 - Zaļie jumti gaisa kvalitātes uzlabošanai
 - Ekodukti, zivju ceļi, sugu migrācijas nodeošināšana, u.c.

Ainavu plānošanas loma ZI pilnveidošanā

Ainavas telpiskās struktūras analīze ļauj:

- apzināt un novērtēt esošo ZI, kā arī meklēt risinājumus tās pilnveidošanai
- Atrast piemērotākās vietas dabā-balstītu risinājumu piemērošanai

ENGRAVE metodika integrētai ainavu un zaļās infrastruktūras plānošanai:

Esošās ZI kartēšana

- Kritēriju izvēle ekoloģisko, ainvaisko vērtību un EP novērtēšanai
- Datu apkopošana, vērtēšana un integrētas kartes izstrāde
- ZI veidojošo elementu prioritizācija (multi-kritēriju analīze)

ZI stāvokļa novērtēšana

- ‘Karsto’ un ‘auksto’ punktu analīze
- Problēmsituāciju identificēšana saistībā ar vides kvalitāti vai nepietiekamu ekosistēmu pakalpojumu nodrošinājumu

ZI pilnveidošanas scenāriju izstrāde

- Dabā-balstīto risinājumu izstrāde apzinātajām problēmsituācijām
- Piedāvāto risināju efektivitātes izvērtējams konkrētām vietām
- Scenāriju izstrāde un ietekmes novērtējums, iesaistot ieinteresētās puses

ENGRAVE metodika testēšana:

- **Zemgales** reģionālais ainavas un zaļās infrastruktūras plāna izstrāde
- **Bauskas** pilsētas upju ainavas un zaļās infrastruktūras tematiskā plānojuma izstrāde
- **Svētes upes** atveseļošanas plāna sagatavošana un ieteikumu izstrāde upes krastu un pieguļošo teritoriju apsaimniekošanai
- Ainavu dizaina un zaļās infrastruktūras attīstības plāna izstrāde **Apašču un Agluonas upju krastos Biržos un Širvinas ezeram Biržu rajonā.**

Paldies!

Anda Ruskule

anda.ruskule@bef.lv

Baltic Environmental Forum-Latvia

(PP2)